

Jan Šolc, mušketýr českého humanismu. Laudatio k udělení čestného občanství

Pane primátore, vážené dámy, vážení pánové, pokládám sám sobě čas od času otázku, co jsou ty rozhodující střípky, s jejichž pomocí můžeme poskládat obraz tak abstraktní, jakým je význam a skvělá pověst města? Nejspíš se všichni shodneme v tom, že Liberec je přívětivou adresou třeba pro své krásné prostředí, velmi dobrou míru kvality života, výstavní architekturu, nebývale bohaté zastoupení sportovních a kulturních atraktivit, ale i to ve vzduchu jasně přítomné citové pouto, jakým jsou naši občané se svým městem přirozeně spjati. Je nicméně nepochybné, že na šíření znamenité pověsti města se velmi silně podílejí i jeho významní rodáci či obecně vážené osobnosti, proslulé zde svou dlouhodobou činností ve všech oborech lidského konání. Když se ohlédnu za posledními 30 lety moderní historie Liberce, dokážu vyjmenovat hned několik jedinců, jimž vděčíme za všeobecně pozitivní vnímání našeho města, protože sami svým působením a významem značně přesáhli hranice jeho území. A jsem šťasten, že dnes udělíme nejvyšší možné vyznamenání - čestné občanství města, právě jedné z takových osobností.

S Libercem je dnešní laureát, doktor filozofie Jan Šolc, spojen od útlého věku. Do města se coby šestiletý kluk přestěhoval se svými rodiči krátce po osvobození Rudou armádou, na což po více než půlstoletí rozhlasově zavzpomínal, "*... že v Liberci se tehdy ještě střílelo a silnice byla lemována vraky aut, haklů a tanků, jež byly narychlo odstrčeny do příkopů, aby nepřekážely.*" Jeho život byl nesmírně bohatý na doslova přelomové dějinné i osobní události, a tak Jan v dospělosti byl či musel být takřka vším. Občanským aktivistou, úředníkem i politikem, betonářem v panelárně, montérem žaluzií, akademickým pracovníkem i poradcem prezidenta republiky. S Libercem prožil napětí osmašedesátého i devětaosmdesátého. Po přechodu k demokracii se stal jeho prvním kooptovaným a následně i svobodně zvoleným poslancem Federálního shromáždění, byl členem komise na prověřování důstojníků komunistické vojenské kontrarozvědky, působil v parlamentu národů NATO, řídil odbor vnitřní politiky Kanceláře prezidenta republiky, vedl jako první vedoucí nově vzniklou katedru filozofie FP TUL. A právě pedagogická

činnost je jeho hlavní parketou a životním posláním. Kontakt s mladými lidmi ho ostatně přímo nabíjí, je pro něj životodárný, když mu pomáhá přestat všechny lidské bolesti a neduhy. Přínos je to ale oboustranný - Jan má totiž jedinečný dar znamenitě formulovat myšlenky, přirozeně zaujmout svým stylem vyprávění či výkladem, pobízet své posluchače k aktivnímu přemýšlení a obratem reflektovat jejich další otázky. Právě to zpravidla odlišuje dobré učitele od těch špatných a z druhé strany zanícené publikum od toho znuděného.

Jan Šolc je pro mě zároveň jedním z autentických mušketýrů českého humanismu, pěstující tradiční hodnoty Masarykových idejí slušnosti a cti a Čapkova člověčenství. O slušnosti ostatně kdysi sám řekl: *"Slušnost je zatraceně složitá věc. ... V naší domovině slycháme nadměrně často mravnost, morálka a etika, ale slušnost aby pohledal. Prokazatelně jí ubývá všude na světě, ani ne tak mezi tebou a mnou, ale ve veřejném prostoru. Slušnost totiž nikdy nebyla ustavena, do jejího okruhu jsme se narodili a byla udržována institucí rodičovskou i prarodičovskou. Bolestí naší doby je, že slušnost byla zaručována řádem skutečnosti jako něčím nezměnitelným. A dnes všude ustupuje pouhé zákonnosti. Ale zákon nám nestačí, on nám nedoporučuje, jak se chovat, jak konat. Jenom pozvedá ukazovák, co se nesmí. A to je málo. Pro kulturu i pro pokrok. Už proto, že o slušnost se staráme všichni, je všeobecně přijímána a obhajována; o dodržování zákonnosti se naopak starají jenom osoby pověřené. Chápete to manko?"* Sami si prosím zodpovězte, nakolik se naše společnost devět let po Janových slovech v tomto směru posunula a jestli vůbec. Je patrné, že tímto svým důrazem na praktickou etiku všedního dne se příliš neliší ani od toho, jehož sám nazývá svým nejlepším šéfem, od Václava Havla. A stejně jako bývalý prezident je i Jan dlouhodobě - a nejen v Liberci - ctěnou postavou, k níž se bezprostředně hlásí velké množství lidí. A vztah to není nijak efemérní, naopak. Ptal jsem se ho proto jednou zcela vážně, zdali měl v životě nějaké opravdové nepřátele. Odvětil, že pravděpodobně jen jednoho. Absolutně tomu věřím. Je totiž člověkem spojujícím, schopným nalézat východiska i v situacích rivalitních a vztahově naprosto zoufalých.

Sám mám v Janu Šolcovi ale nejraději obyčejného člověka. Vždy laskavého přítele, otevřeného vyslechnout soukromá i profesní

trápení, připraveného poskytnout moudrou radu či vlídné povzbuzení.

Už za pár dní budou moci čtenáři prostřednictvím jeho paměti seznat, že je i brilantním autorem píšícím. Když jsem si letos zjara mohl přečíst strojopis té kroniky jednoho neobyčejného života, hned mě na jedné z prvních stran oslovilo autorovo prosté sdělení o šesti slovech - **bez víry je život pouhým provozem**. Přestože Jan to konstatování zapředl do kontextu svého niterného vztahu s Bohem, je zřejmé, nakolik všeobecný přesah ta věta vlastně má. Je to výpověď o upřímné pokoře, o nikdy neumírající naději, o neochvějném člověčím optimismu a o jistotě smyslu života. Asi nejen já shledávám, že Jan svými životními postoji všechny tyto zmíněné významy beze zbytku naplňuje.

Pokud jde o Janovu lásku k jeho městu, nemám o její upřímnosti sebemenších pochyb. Prožil v Liberci prakticky celý život a byv zaměstnán i jinde, vracel se sem pokaždé. Takto on sám literárně vymaloval tu všecku krásu kolem při pohledu z lodžie svého bytu v šestém patře známého obytného komplexu, Liberečany tradičně nazývaného Wolkerák - *"Ani po sedmačtyřiceti letech obývání jsme si nezvykli na čarovně proměnlivý obraz krásy pod námi, častěji na obloze nad námi. Jak kouzlí oblaka i mraky, kolik jasu, šerosvitu i výhružně temné se zračí kolem Ještěda. To se svoláváme bytovými telefony, "utíkej na balkon a dívej se". Po probuzení vedou naše první, bosé kroky do lodžie a pohled z výše šestého patra na město v údolí nám zahajuje nový den. Kdybychom i zapomněli, připomene nám to houkání gibbonů ze zoo a stejně tak podvečerní troubení hladových slonů. Vychází-li slunce, je panorama rastrováno hranicí stínu jak podle pravítka. To stojí vycházejícímu slunci v cestě hrana našeho domu, třebaže sluneční kotouč neúnavně posouvá stále výš po obloze svou zář. ... Na rozmezí května a června je město pod Ještědem zaplaveno fialovou. Pak je dobré toulat se v podvečer Masarykovou třídou, nad přehradou nebo Hanychovem a nad tou krásou nevyházet z údivu. Už před padesáti lety pasovala Mladá fronta Liberec na město rododendronů. A kdyby se náhodou odkutálelo z městského znaku kolo Redernů, bylo by vůlí občanů nahrazeno fialovým květem. Stejně jako v Nepálu nebo Kašmíru. Některé druhy voní tak opojně, že přivodí na podhorských pastvinách*

koním smrt. ... Rododendrony jsou darem městu a zavazují nás tradici udržovat." Slyšeli jste snad někdy opravdovější vyznání?

Vážené dámy, vážení pánové,
požádal jsem u příležitosti dnešní slavnosti několik známých osobností, Janových přátel a spolupracovníků, aby se pokusily dvěma třemi větami vystihnout jeho charakteristiku.

Bývalý československý ministr obrany a kancléř prezidenta Havla Luboš Dobrovský ocenil Janovu roli při prověrkách armádních důstojníků: *"V době, kdy jsme - já jako ministr obrany a on jako poslanec - spolupracovali při prověrkách příslušníků československé armády, byl Jan Šolc nejlépe připraveným a nejlépe vybraným člověkem. Jako filozof byl výrazně odlišný od ostatních a vedl prověrky tak, že dokázal v tehdejších generálech armády, která vlastně ještě byla členem Varšavské smlouvy, nastolit pozitivní vztah k nově nastupující moci, aniž by v nich vyvolal pocit, že jimi pohrdáme, nebo jsme dokonce jejich nepřáteli. V tom byl Honza výjimečný a za to mu musím ještě jednou poděkovat."*

Pavel Trantina, Janův blízký spolupracovník z prezidentské kanceláře a dnes člen Evropského hospodářského a sociálního výboru, mi zase napsal: *"Honza je pro mě ztělesněním demokratického ideálu člověka, který hledá filosofické odůvodnění své existence a nachází ho ve službě ostatním. Když budu parafrázovat větu, kterou napsal do návrhu jednoho dopisu našeho společného šéfa Václava Havla, jsou pro něj skautské hodnoty střelkou životního kompasu. A je člověkem velmi loajálním a diplomatickým, zároveň však velmi zásadovým a přímým. Toho všeho si na něm velmi cením a snažím se od něho učit."*

Profesor Jan Sokol, kolega z Federálního shromáždění, vystihl podstatu Janova umění diplomacie a komunikace: *"Nedovedu přesně říct, čím to asi může být, ale je jisté, že Honza Šolc je člověk, který už na první pohled budí důvěru. Skutečný gentleman, vždycky upravený, ale rozhodně žádný floutek. A tak také mluví: zdvořilý i přímý, rozhodný i zdrženlivý. Hlavní ale je, že tak také jedná: jak ho pamatuji z parlamentu i z jiných příležitostí, je to člověk, který drží slovo a na kterého je spolehnutí. Samé schopnosti na první pohled z jiných časů, ale v Honzově podání úplně přirozené a pro ostatní k nezaplacení."*

Hudebník i bývalý ministr pro lidská práva Michael Kocáb poznal Jana při spolupráci s Václavem Havlem *"jako klidného, přátelského a*

moudrého člověka. Svým vzděláním a hlubokým vhledem do situace v naší společnosti poskytoval Václavu Havlovi neocenitelné služby." Konečně podle Vladimíra Hanzela, dlouholetého osobního tajemníka Václava Havla, byl Jan *"v každém případě hodný, slušný a zdvořilý člověk."* Nemusím vůbec váhat, abych věděl, že takovým je Jan Šolc vlastně od nepaměti.

Vážené dámy, vážení pánové,
udělujeme dnes čestné občanství za mimořádné zásluhy o rozvoj města v oblasti demokracie a lidských práv doktoru Janu Šolcovi, celoživotnímu skautu, pedagogu, politikovi, poradci bývalého prezidenta Václava Havla, spoluzakladateli a také předsedovi Etického fóra České republiky, který letos v listopadu oslaví své 80. narozeniny.

Vážený pane doktore Šolci, milý Honzo,
přijmi prosím ode mě srdečné blahopřání k Tvému nadcházejícímu životnímu jubileu i k dnešnímu udělení Čestného občanství města Liberec.

18/9/2018